

BIOLOGIA I CHEMIA EKSPERYMENTALNA

**AUTORSKI PROGRAM NAUCZANIA EKSPERYMENTALNYCH
METOD STOSOWANYCH W BIOLOGII I CHEMII
DLA IV ETAPU EDUKACYJNEGO**

**REALIZOWANY W LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM
W KLASIE Z ROZSZERZONYM NAUCZANIEM BIOLOGII I CHEMII**

1

***II LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE Z DODATKOWĄ NAUKĄ JĘZYKA
BIAŁORUSKIEGO W HAJNÓWCE
WDROŻENIE -ROK SZKOLNY 2013/14***

---

¹ Grafika- <https://pl.freepik.com>

BIOLOGIA I CHEMIA EKSPERYMENTALNA

AUTORSKI PROGRAM NAUCZANIA EKSPERYMENTALNYCH METOD STOSOWANYCH W BIOLOGII I CHEMII DLA IV ETAPU EDUKACYJNEGO

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Program nauczania „Biologia i chemia eksperymentalna” jest przeznaczony dla nauczycieli liceum uczących w klasie z rozszerzoną biologią i chemią.

W tytule zostało wyeksponowane podstawowe założenie programowe – w przyjętym projekcie kształcenia- wszelkie działania uczniów i nauczyciela są zogniskowane wokół powiązania materiału nauczania przedmiotów przyrodniczych (w szczególności chemii i biologii) z uwzględnieniem metod eksperymentalnych. Celem głównym jest uzupełnienie treści teoretycznych o doświadczenia i eksperymenty prowadzące do wzbogacenia wiedzy z zakresu biologii i chemii.

I.1 Adresaci programu

Program adresowany jest do uczniów liceum ogólnokształcącego uczących się w klasie z rozszerzoną biologią i chemią.

Program przewiduje jedną godzinę tygodniowo na realizację materiału w klasie II i III, z uwzględnieniem naprzemianległego (w kolejnych semestrach) układu treści biologii i chemii.

Program zakłada korelację treści biologii i chemii nauczanych na IV etapie edukacyjnym w zakresie rozszerzonym.

I.2 Układ i dobór treści

Układ treści programowych jest wyznaczony przez zakres treści programowych realizowanych na poszczególnych poziomach edukacyjnych w zakresie rozszerzonym biologii i chemii. Taka organizacja materiału umożliwia wykorzystanie nabytych wiadomości teoretycznych w praktycznym aspekcie i przyczynia się do wzrostu ogólnych kompetencji z zakresu nauk przyrodniczych

W programie zostały wyeksponowane te treści, które są związane z „Podstawą programową kształcenia ogólnego dla IV etapu edukacyjnego przedmiotu biologia” i „Podstawą programową kształcenia ogólnego dla IV etapu edukacyjnego przedmiotu chemia”

Realizacja zagadnień programu „ Biologia i chemia eksperymentalna” odbywa się zgodnie z układem powiązaniem merytorycznym z realizacją treści programowych; zagadnienia dotyczące eksperymentu biologicznego w pierwszym półroczu klasy II oraz pierwszym półroczu klasy III zaś zagadnienia dotyczące eksperymentu chemicznego w drugim półroczu klasy II i drugim półroczu klasy III. Taki układ zapewnia optymalną efektywność wdrożenia programu.

I.3 Realizacja programu

Program „ *Biologia i chemia eksperymentalna*” jest przede wszystkim próbą przybliżenia uczniom w interesujący sposób metod badawczych i powiązania ich z nauczaniem biologii i chemii. Jego zadaniem jest przygotowanie absolwentów szkoły ponadgimnazjalnej do studiów na kierunkach przyrodniczo- medycznych. Pozwala to na wykształcenie u uczniów umiejętności systematyzowania i korelowania wiedzy oraz dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych co pozwala tworzyć spójny obraz świata. Program ma swoje odniesienie do podstawy programowej kształcenia ogólnego poprzez korelację z wymaganiami ogólnymi dla biologii i chemii. W szczególności kładzie nacisk na umiejętności nadrzędne, takie jak:

- wyszukiwanie i przetwarzanie (tworzenie) informacji,
- rozumowanie i identyfikowanie zależności przyczynowo-skutkowych,
- poznawanie metodologii badań naukowych.
- rozumowanie i argumentacja
- rozwijanie umiejętności pracy w zespole
- właściwa postawa wobec przyrody i środowiska
- poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia.
- zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów praktycznych teoretycznych
- opanowanie czynności praktycznych
- wykorzystywanie w kształceniu i samokształceniu technologii informacyjno-komunikacyjnej.

Efektywności kształcenia został podporządkowany podział zagadnień związanych z kształceniem przyrodniczej korelacji poznanych treści.

II. CELE NAUCZANIA I WYCHOWANIA

II.1 Cele ogólne nauczania i wychowania realizowane w ramach programu :

Cele ogólne sformułowane są w odniesieniu do edukacji w zakresie podstawowym i rozszerzonym i dotyczą projektowanych osiągnięć uczniów w zakresie wiedzy i umiejętności oraz postaw.

Zarysowują one sylwetkę absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej jako twórczego człowieka, podejmującego działania w celu weryfikacji informacji i rozwiązywania problemów zarówno teoretycznych jak i praktycznych. Uczeń stosuje zasady bezpieczeństwa w prowadzonych badaniach i eksperymentach w stosunku do siebie, innych uczestników i otoczenia. Uczeń rozumie zasady bioetyki w projektowaniu i prowadzeniu eksperymentu przyrodniczego.

Realizacja owych celów jest nie tylko efektem dydaktycznego oddziaływania nauczyciela, ale w równym stopniu wynika z własnej aktywności poznawczej ucznia i jego pasji samokształcenia, mającej źródło w naturalnej ciekawości świata. Celem metodycznym jest taki sposób prowadzenia zajęć aby uczniowie czuli się traktowani podmiotowo i rozwijali w sobie potrzebę wzięcia odpowiedzialności za własny rozwój i swoją edukacyjną przyszłość.

Uczeń, uczestnicząc w zajęciach biologii i chemii rozwinie kompetencje w zakresie efektywnego uczenia się.

II.2 Cele kierunkowe nauczania i wychowania realizowane w ramach programu:

Cele kierunkowe realizowane w zakresie nauczania przedmiotu „ *Biologia i chemia eksperymentalna*” są skorelowane z celami ogólnymi kształcenia

Do najważniejszych celów nauczania i wychowania zakładanych w programie „*Biologia i chemia eksperymentalna*” należą:

- wiadomości ; zapamiętanie wiadomości w właściwym kontekście tematycznym i rozumienie zapamiętanych treści, wykorzystanych do rozwiązania problemów praktycznych i teoretycznych w odniesieniu do chemii i biologii
- umiejętności ; stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych i nietypowych, \pozwalające na krytyczny odbiór informacji i ich właściwą weryfikację w odniesieniu do chemii i biologii

III. TREŚCI NAUCZANIA

III.1 Treści nauczania w zakresie biologii :

III.1.1: Cele kształcenia-analiza wymagań ogólnych

Materiał nauczania został uporządkowany z uwzględnieniem zgodności z zakresem nauczania programowego biologii i chemii na IV etapie edukacyjnych w poszczególnych poziomach edukacyjnych.

W odniesieniu do podstawy programowej nauczania biologii na IV etapie edukacyjnym uwzględniono :

I. Pogłębienie znajomości metodyki badań biologicznych.

Uczeń rozumie i stosuje terminologię biologiczną; planuje, przeprowadza i dokumentuje obserwacje i doświadczenia biologiczne; formułuje problemy badawcze, stawia hipotezy i weryfikuje je na drodze obserwacji i doświadczeń; określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski z przeprowadzonych obserwacji i doświadczeń.

II. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia.

Uczeń opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy, przedstawia i wyjaśnia procesy i zjawiska biologiczne; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia, przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem, wskazuje źródła różnorodności biologicznej i jej reprezentację na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemów;

III. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego.

Uczeń objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności; dostrzega związki między strukturą a funkcją na każdym z tych poziomów w oparciu do własnych obserwacji.

IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł, w tym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

V. Rozumowanie i argumentacja.

Uczeń objaśnia i komentuje informacje, odnosi się krytycznie do przedstawionych informacji, oddziela fakty od opinii, wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe, formułuje wnioski, formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi, dobierając racjonalne argumenty. Dostrzega związki między biologią a innymi dziedzinami nauk przyrodniczych i społecznych. Rozumie znaczenie współczesnej biologii w życiu człowieka.

VI. Postawa wobec przyrody i środowiska.

Uczeń rozumie znaczenie ochrony przyrody i środowiska oraz zna i rozumie zasady zrównoważonego rozwoju; prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych, środowiska; opisuje postawę i zachowanie człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr

przyrody i środowiska, zna prawa zwierząt oraz analizuje swój stosunek do organizmów żywych i środowiska.

W odniesieniu do podstawy programowej nauczania chemii na IV etapie edukacyjnym uwzględniono :

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń korzysta z chemicznych tekstów źródłowych, biegle wykorzystuje nowoczesne technologie informatyczne do pozyskiwania, przetwarzania, tworzenia i prezentowania informacji. Krytycznie odnosi się do pozyskiwanych informacji.

II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.

Uczeń rozumie podstawowe pojęcia, prawa i zjawiska chemiczne; opisuje właściwości najważniejszych pierwiastków i ich związków chemicznych; dostrzega zależność pomiędzy budową substancji a jej właściwościami fizycznymi i chemicznymi; stawia hipotezy dotyczące

wyjaśniania problemów chemicznych i planuje eksperymenty dla ich weryfikacji; na ich podstawie samodzielnie formułuje i uzasadnia opinie i sądy.

III. Opanowanie czynności praktycznych.

Uczeń bezpiecznie posługuje się sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami chemicznymi; projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu istotne jest dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych w kontekście zarówno wiedzy biologicznej jak i chemicznej.

III.1.2: Cele kształcenia-analiza wymagań szczegółowych w zakresie biologii

Podział treści nauczania – biologia

Nr działu	Tytuł działu	Liczba godzin na realizację
1.	Metodologia badań i eksperymentów w zakresie nauk przyrodniczych	5
2.	Skład chemiczny organizmów i podstawy cytologii	4
3.	Podstawy obserwacji i doświadczeń w botanice i fizjologii roślin	3
4.	Podstawy obserwacji zoologicznych	3
5.	Metabolizm i enzymologia	5
6.	Anatomia i fizjologia zwierząt z uwzględnieniem człowieka	5
7.	Podstawy badań przyrodniczych w zakresie ekologii i ochrony środowiska	3
8.	Dziedziczność	2

***kl.II – pierwsze półrocze nauki:**

1) Metodologia badań i eksperymentów w zakresie nauk przyrodniczych

- współczesne metody badawcze stosowane w biologii
- historia wielkich odkryć naukowych w biologii i ich znaczenie
- sylwetki wielkich postaci nauki w Polsce i na świecie
- nauka w naszym regionie: instytucje naukowe, kariery naukowe w regionie

2) Skład chemiczny organizmów i podstawy cytologii

- metody i techniki stosowane w badaniach cytologicznych
- transport wody i substancji w obrębie komórki i przez błony półprzepuszczalne
- podziały komórkowe-kariokineza somatyczna i generatywna w badaniach cytologicznych
- wykrywanie związków chemicznych w materiale biologicznym z wykorzystaniem wskaźników

3) Podstawy obserwacji i doświadczeń w botanice i fizjologii roślin

- wykorzystanie kluczy do rozpoznawania gatunków roślin w obserwacjach terenowych i zielnikowych
- obserwacje modyfikacji organów wegetatywnych i generatywnych roślin
- znaczenie aparatów szparkowych i ich rozmieszczenia w procesie transpiracji
- analiza roli liścieni w prawidłowym wzroście i rozwoju roślin
- wykrywanie wybranych związków występujących w roślinach (np. antocjanów)
- analiza zjawiska etiolacji i jego znaczenia dla roślin
- wpływ czynników środowiskowych na przerywanie spoczynku nasion

4) Podstawy obserwacji zoologicznych

- bioetyka eksperymentów i obserwacji zoologicznych
- procesy życiowe protistów z hodowli sianowej
- reakcje zwierząt na bodźce środowiskowe
- różnorodność roli bezkręgowców glebowych
- symulacje i modelowanie w doświadczeniach zoologicznych
- warsztaty terenowe; ślady i tropy zwierząt

***kl.III – pierwsze półrocze nauki:**

5) Metabolizm i enzymologia

- wpływ czynników środowiskowych na reakcje enzymatyczne
- inhibicja i aktywacja reakcji enzymatycznych i ich znaczenie w procesach życiowych organizmów
- badanie aktywności katalazy w materiale roślinnym i zwierzęcym
- wpływ czynników zewnętrznych na przebieg procesu fotosyntezy
- wpływ czynników zewnętrznych na przebieg oddychania wewnątrzkomórkowego

6) Anatomia i fizjologia organizmów z uwzględnieniem człowieka

- anatomia wybranych narządów z uwzględnieniem ćwiczeń praktycznych
- projektowanie i prowadzenie doświadczeń i obserwacji z zakresu fizjologii człowieka
- odbieranie analiza bodźców środowiskowych w kontekście indywidualnych predyspozycji

7) Podstawy badań przyrodniczych w zakresie ekologii i ochrony środowiska

- nowoczesne źródła informacji o dynamice środowiska i ich wykorzystanie w nauce
- wykorzystanie prostych testów środowiskowych do oceny stanu środowiska na przykładzie skali porostowej, pomiaru pH opadów , ilości pyłów zawieszonych i opadających, parametrów fizykochemicznych wody
- wykorzystanie bioindykatorów w analizie stanu środowiska przyrodniczego np.makrofitów, porostów, bezkręgowców wodnych
- znaczenie modelowania w naukach przyrodniczych na przykładzie dynamiki zmian liczebności populacji

8) Dziedziczność

- przykładowe dziedziczenie mendlowskie cech fenotypowych
- rodowody i ich znaczenie we współczesnym poradnictwie genetycznym
- nowoczesne metody i techniki badawcze stosowane w genetyce
- ćwiczenia praktyczne , izolacja DNA w materiale roślinnym
- - analiza kariotypów

Role dopełniającą stanowi prezentacja prac badawczych uczniów przygotowujących się do udziału w olimpiadzie biologicznej podczas analizy poszczególnych treści programu „*Biologia i chemia eksperymentalna*”

III.1.3: Cele kształcenia-analiza wymagań szczegółowych w zakresie chemii

Podział treści nauczania - chemia

Nr działu	Tytuł działu	Liczba godzin na realizację
1.	Systematyka związków nieorganicznych	3
2.	Kinetyka chemiczna	1
3.	Roztwory i reakcje w wodnych roztworach elektrolitów	5
4.	Charakterystyka pierwiastków i związków chemicznych	6
5.	Węglowodory	4
6.	Jednofunkcyjne pochodne węglowodorów	7
7.	Wielofunkcyjne pochodne węglowodorów	4

*kl.II – drugie półrocze nauki:

Dział 1. Systematyka związków nieorganicznych

- otrzymywanie związków nieorganicznych (tlenków, wodorotlenków, kwasów i soli) oraz badanie ich właściwości, zapisywanie obserwacji i wyciąganie wniosków.
- podział tlenków ze względu na ich charakter chemiczny (kwasowy, zasadowy, amfoteryczny i obojętny) badanie charakteru chemicznego tlenku;
- opisywanie i badanie właściwości chemicznych kwasów, wodorotlenków i soli.

Dział 2. Kinetyka chemiczna

- projektowanie i przeprowadza doświadczeń pozwalających zbadać wpływ stężenia substratów, obecności katalizatora, stopnia rozdrobnienia substratów i temperatury na szybkość reakcji.

Dział 3. Roztwory i reakcje w wodnych roztworach elektrolitów

- otrzymywanie roztwórow o zadanym stężeniu procentowym i molowym;
- różnice we właściwościach roztworów właściwych, koloidów i zawiesin
- sposoby rozdzielania mieszanin na składniki;
- badanie odczynu roztworu po reakcji (np. tlenku wapnia z wodą, tlenku siarki(VI) z wodą, wodorotlenku sodu z kwasem solnym) substancji zmieszanych w ilościach stechiometrycznych i niestechiometrycznych;

- przykłady wskaźników pH (fenoloftaleina, oranż metylowy, wskaźnik uniwersalny) i ich zastosowanie; badanie odczyn roztworów oraz zapisywanie równań reakcji;
- przeprowadzanie doświadczeń reakcji: zobojętniania, wytrącania osadów i hydrolizy soli oraz zapisywanie odpowiednich równań w formie cząsteczkowej i jonowej (pełnej i skróconej);

Dział 4. Charakterystyka pierwiastków i związków chemicznych

- przeprowadzanie doświadczeń opisujących właściwości metali lekkich
- właściwości fizyczne i chemiczne glinu, pasywacja glinu, badanie amfoterycznego charakteru glinu i jego związków;
- przewidywanie kierunku przebiegu reakcji metali z kwasami i z roztworami soli, na podstawie danych zawartych w szeregu napięciowym metali;
- projektowanie i przeprowadzanie doświadczeń, których wynik pozwoli porównać aktywność chemiczną metali, np. miedzi i cynku;
- badanie właściwości związków manganu i chromu ;
- planowanie i opisywanie doświadczeń otrzymywania wodoru
- planowanie i opisywanie doświadczeń porównujących aktywność fluorowców;
- doświadczalne otrzymywanie tlenu i tlenków metali i niemetalu oraz badanie ich właściwości.

***kl.III– drugie półrocze nauki:**

Dział 6. Węglowodory

- wykrywanie obecności węgla, wodoru i tlenu w substancji organicznej.
- projektowanie doświadczeń dowodzących różnic we właściwościach węglowodorów nasyconych, nienasyconych i aromatycznych;
- przewidywanie obserwacji, formułuje wnioski i ilustrowanie ich równaniami reakcji;
- otrzymywanie niektórych węglowodorów np. etynu i etenu.

Dział 7. Jednofunkcyjne pochodne węglowodorów

- właściwości fizyczne i chemiczne alkoholi;
- projektowanie doświadczenia, którego przebieg pozwoli odróżnić alkohol monohydroksylowy od alkoholu polihydroksylowego;
- badanie właściwości benzenu;
- planowanie sposobu odróżniania fenolu od alkoholu;
- planowanie i przeprowadzanie doświadczenia, którego celem jest odróżnienie aldehydu od ketonu, np. etanal od propanonu;
- metody otrzymywania, właściwości i zastosowania aldehydów i ketonów.
- badanie właściwości chemicznych kwasów nieorganicznych, kwasów karboksylowych, odróżnienie nasyconych i nienasyconych kwasów tłuszczowych;
- badanie właściwości soli kwasów organicznych, mydeł;
- właściwości tłuszczów zwierzęcych i roślinnych;

Dział 8. Wielofunkcyjne pochodne węglowodorów

- równanie reakcji kondensacji dwóch cząsteczek aminokwasów (o podanych wzorach);
- badanie amfoterycznego charakteru aminokwasów (np. glicyny);
- zapisywanie równań reakcji kondensacji dwóch cząsteczek aminokwasów (o

- podanych wzorach) i wskazywanie wiązania peptydowego w otrzymanym produkcie;
- czynniki wywołujące denaturację i wysalanie białek;
- planowanie i wykonywanie doświadczeń pozwalających na identyfikację białek (reakcja biuretowa i ksantoproteinowa).
- Opisywanie i badanie właściwości glukozy i fruktozy, planowanie i wykonanie doświadczenia pozwalającego na odróżnienie tych cukrów;
- badanie właściwości sacharozy, skrobi, celulozy.

IV. SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW

Zainteresowanie procesem badawczym ma prowadzić do zainteresowania współczesnymi naukami przyrodniczymi a osiągnięcie tego celu jest możliwe wyłącznie poprzez zainteresowanie ucznia omawianą problematyką, stąd konieczność wykorzystania w procesie dydaktycznym metod aktywizujących np. ćwiczenia aktywizujące, metaplan, gry dydaktyczne, projekt edukacyjny, ćwiczenie praktyczne, eksperyment, doświadczenie

Zalecane metody nauczania: badawcze (eksperyment naturalny, eksperyment laboratoryjny, modelowanie, pomiar, obliczenia statystyczne) obserwacyjne (w pracowni, w terenie) uzupełniane metodami werbalnymi (praca z tekstem, wykład problemowy, pogadanka, dyskusja). Zalecane wykorzystanie metody „edukacji rówieśniczej” dającej możliwość prezentacji zdobytych umiejętności i podnoszącej motywację uczniów do większego wysiłku intelektualnego.

W nauczaniu chemii i biologii ogromną rolę odgrywają badania, obserwacje, projektowanie eksperymentów oraz doświadczeń, wykonywanie pomiarów

Zagadnienia dotyczące podstaw projektowania i prowadzenia eksperymentu biologicznego i chemicznego powinny być przedstawione w sposób jasny i uporządkowany.

V. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

V.1 Etapowość oceniania osiągnięć uczniów:

Ocenianie osiągnięć uczniów uczących się „*Biologii i chemii eksperymentalnej*” jest wieloetapowym procesem, w którym można wyróżnić kolejne fazy:

1. Ustalenie i podanie uczniom wymagań nauczyciela
2. Zredagowanie zadania sprawdzającego, odpowiadającego podanym wymaganiom, np.:
  - kartkówka
  - sprawdzian z określonego zakresu umiejętności prowadzony w formie praktycznej lub teoretycznej
3. Opracowanie schematu oceniania na podstawie podanych uczniom wymagań (ustalenie kryteriów oceniania i przyporządkowanie im określonej liczby punktów).

4. Przeprowadzenie zadania sprawdzającego, w formie ustalonej z uczniami.
5. Ewaluacja (sprawdzenie prac przez nauczyciela lub dokonanie samooceny przez uczniów, sformułowanie informacji zwrotnej przez osobę oceniającą, korekta pracy według zaleceń sprawdzającego).

W przyjętej koncepcji oceniania szczególnie istotne jest jasne i precyzyjne sformułowanie wymagań oraz poinformowanie o nich uczniów, co jest równoznaczne z zawarciem swoistego kontraktu, korzystnego dla wszystkich uczestników procesu dydaktycznego pozwalającego na opanowania wiedzy i umiejętności zawartych w zakresie merytorycznym programu. Wymagania powinny być przedstawiane uczniom już na początku lekcji (bądź cyklu zajęć), którą nauczyciel zamierza podsumować określoną formą oceniania, nie zaś bezpośrednio przed zadaniem sprawdzającym.

V.2 Kryterialność oceniania osiągnięć uczniów:

Kryteria brane przez nauczyciela pod uwagę przy większości zadań sprawdzających należy sformułować i podać uczniom na początku roku szkolnego (lub półrocza) . Dotyczy to przede wszystkim takich elementów, jak zakres wiedzy, jej jakość, umiejętność wykorzystania wiadomości do wykonania zadania. W przypadku prac długoterminowych lub oceny uczniów w ramach metody projektu lub ćwiczenia praktycznego (jeśli taka metoda będzie wykorzystywana na zajęciach) należy określić kryteria oceny przed wdrożeniem uczniów w określony temat i jasno określić zakres wymagań np. poprzez kryteria punktacji za poszczególne formy aktywności i spełnienie wymagań w zakresie wiadomości i umiejętności.

V.3 Propozycja przeliczenia punktów na oceny szkolne

OCENA	SKALA PROCENTOWA
NIEDOSTATECZNY	Poniżej 30% punktów
DOPUSZCZAJĄCY	31–50% punktów
DOSTATECZNY	51–75% punktów
DOBRY	76–90% punktów
BARDZO DOBRY	91–95% punktów
CELUJĄCY	96% punktów i powyżej

V.4 Uwagi ogólne:

Założenia koncepcyjne zawarte w autorskim programie nauczania „*Biologia i chemia eksperymentalna*” mogą być modyfikowane na wniosek nauczycieli i uczniów realizujących program jeżeli nie zmienia to ogólnego przekazu programu.

Wszelkie zmiany w programie powinny uzyskać akceptację Rady Pedagogicznej w szkole realizującej program.

Uczniowie realizują zajęcia programu w formie obowiązkowych zajęć dodatkowych dla uczniów rozszerzający biologię i chemię w trakcie nauki liceum.

Autorzy programu:

Alina Plis -nauczycielka biologii w II LO z DNJB w Hajnówce

Anna Wasiluk- nauczycielka chemii w II LO z DNJB w Hajnówce